

Regeringens skrivelse

1999/2000:69

Redogörelse för verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under år 1999. Skr. 1999/2000:69

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 2 mars 2000

Göran Persson

Anna Lindh
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för verksamheten i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under år 1999.

Innehållsförteckning

1	OSSE efter toppmötet och inför det svenska ordförandeskapet i EU	4
2	OSSE:s toppmöte i Istanbul	5
2.1	OSSE:s säkerhetsstadga	6
2.2	CFE-avtalet	7
2.3	Wiendokumentet	8
3	Högkommissarien för nationella minoriteter	9
4	Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR)	11
5	Fältverksamheten	12
5.1	Baltiska stater	12
5.1.1	Estland	12
5.1.2	Lettland	13
5.2	Balkan	13
5.2.1	Albanien	14
5.2.2	Bosnien-Hercegovina	14
5.2.3	Föbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ)/Kosovo	15
5.2.4	Kroatien	15
5.2.5	Makedonien (f.d. jugoslaviska republiken Makedonien)	16
5.3	Centralasien	16
5.3.1	Kazakstan	17
5.3.2	Kirgizistan	17
5.3.3	Tadzjikistan	17
5.3.4	Turkmenistan	18
5.3.5	Uzbekistan	18
5.4	Andra länder	19
5.4.1	Armenien	19
5.4.2	Azerbajdzjan	19
5.4.3	Georgien	19
5.4.4	Nagorno-Karabach-konflikten och Minskgruppens arbete	20
5.4.5	Moldavien	20
5.4.6	Ryssland/Tjetjenien	21
5.4.7	Ukraina	21
5.4.8	Vitryssland	22
6	OSSE:s parlamentariska församling	22
7	Budget	23

8	Förkortningar.....	24	Skr. 1999/2000:69
9	OSSE:s medlemsländer.....	26	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 mars 2000.....	27	

1 OSSE efter toppmötet och inför det svenska ordförandeskapet i EU

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) har genom toppmötet i Istanbul förstärkt och utvecklat sin roll som säkerhetspolitisk aktör. OSSE:s medlemsstater har på högsta politiska nivå beslutat stärka samarbetet mellan OSSE och andra internationella organisationer. OSSE:s roll för fredsbevarande utvecklas. En civil snabbinsatsberedskap tillskapas. Förmågan till polisinsatser ökas. Ett operationscentrum för planering av fältinsatser upprättas. Konsultationsprocessen mellan staterna stärks genom att de veckovisa mötena med ständiga rådet i Wien förbereds genom en s.k. förberedande kommitté.

Säkerhetsstadgan har bekräftat att det är legitimt för OSSE-staterna och OSSE:s institutioner att lägga sig i hur de gemensamma normerna respekteras. Den slår fast att konflikter ofta uppstår genom grova brott mot OSSE:s principer och normer. Hot mot vår säkerhet kommer ofta från konflikter inom stater. Därför betonas OSSE:s roll att verka förebyggande genom tidiga insatser i medlemsländerna.

OSSE är en i hög grad operativ organisation. Den har nu fältkontor i cirka 20 länder. 85 % av OSSE:s budget går till konkreta fältinsatser. Missionerna, allt från stora missioner på Balkan till små nyupprättade kontor i Kaukasus och Centralasien verkar med att stärka respekt för mänskliga rättigheter, bygga upp demokratiska institutioner och främja interpersonella relationer. Därigenom verkar OSSE för att förebygga konflikter, hantera kriser och bygga upp samhällen efter konflikter.

OSSE:s ordförande har en stark politisk roll och kan bl.a. utnämna särskilda personliga representanter för länder eller regioner. OSSE:s medlemsstater möts varje vecka i ständiga rådet i Wien och kan då ta upp situationen i olika medlemsstater. Ständiga rådet beslutar också om bl.a. OSSE:s fältinsatser och budget. OSSE:s Högkommissarie för nationella minoriteter fortsätter sitt arbete att minska spänningar mellan olika etniska grupper. Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter övervakar val och främjar demokratisk utveckling. Medierepresentanten övervakar yttrandefriheten och journalisters villkor. Den ekonomiske koordinatören verkar för att lyfta fram de ekonomiska och miljömässiga aspekterna på säkerhet. De militära förtroendeskapande åtgärderna har fått förnyad aktualitet i sydöstra Europa inom ramen för stabilitetspakten. Den militära uppförandekoden har stor relevans i OSSE:s reaktion på Tjetjenienkonflikten.

EU-samordningen inom OSSE är mycket väl utvecklad. Sverige kommer att få en central roll i OSSE-arbetet under det svenska EU-ordförandeskapet.

Sverige kommer att verka för att stärka EU som aktör i OSSE. Samarbetet mellan EU och OSSE för konflikthantering och civil krishantering skall främjas.

I arbetet på att utveckla OSSE:s civila insatsberedskap (REACT) är samordning med arbetet inom EU och andra internationella organisationer viktigt för att uppnå samarbete och synergieffekter.

OSSE:s samarbete med andra internationella organisationer inom ramen för den s.k. Plattformen bör utvecklas, inte minst i fält.

Den mänskliga dimensionens centrala roll i arbetet på konfliktförebyggande och krishantering bör ytterligare stärkas.

Den fortsatta utvecklingen i sydöstra Europa, i Kaukasus och i Centralasien kommer att ställa OSSE inför nya utmaningar.

OSSE:s snabba operativa utveckling ställer ökade krav på förstärkning av OSSE:s sekretariat.

Dessa är några av de uppgifter som Sverige kommer att verka för inför och under vårt EU-ordförandeskap.

Regeringen avser återkomma till riksdagen under riksmötet 2001/2002 med en skrivelse om verksamheten i OSSE. Sveriges arbete i OSSE under den kommande rapporteringsperioden torde i hög grad komma att präglas av vårt ordförandeskap i Europeiska unionen första halvåret 2001.

2 OSSE:s toppmöte i Istanbul

OSSE:s toppmöte i Istanbul den 18-19 november blev dramatiskt och framgångsrikt. Sedan enighet i sista minuten kunde nås om skrivningar om Tjetjenien i den politiska deklARATIONEN kunde säkerhetsstadgan antas och skrivas under av stats- och regeringscheferna och ett anpassat CFE-avtal undertecknas av avtalsparterna.

I den politiska toppmötesdeklARATIONEN görs klart att situationen i Tjetjenien inte är en intern rysk angelägenhet. Vikten av en politisk dialog, till vilken OSSE kan bidra, betonas. Ryssland accepterar ett besök av OSSE:s ordförande till regionen.

DeklARATIONEN behandlar också andra konflikter. Starkt stöd ges åt den intensifierade dialogen mellan Armeniens och Azerbajdzjans presidenter för att söka lösa konflikten om Nagorno-Karabach. Rysslands åtagande om totalt trupptillbakadragande från Moldavien före utgången av år 2002 välkomnas, liksom framsteg i förhandlingarna om begränsning av rysk militär utrustning i Georgien. OSSE:s roll för att bygga ett demokratiskt och multietniskt Kosovo betonas.

Statsministern lyfte i sitt anförande fram säkerhetsstadgans betydelse för att stärka OSSE:s kapacitet att handla tidigt och snabbt för att förebygga konflikter, för att stärka den mänskliga dimensionen i krishantering, för att stärka samarbetet mellan internationella organisationer samt för att fullt ut utnyttja OSSE:s komparativa fördelar i arbetet på konfliktförebyggande, krishantering och uppbyggnad efter konflikter.

Österrike övertog ordförandeskapet år 2000 från Norge, som gjort ett utomordentligt arbete. Rumänien godkändes som OSSE:s ordförande för år 2001.

Max van der Stoels mandat som Högkommissarie för nationella minoriteter förlängdes med ett år.

Inför toppmötet ägde en översynskonferens rum under hösten i Wien med några avslutande dagar i Istanbul. Denna konferens sker med ett brett deltagande av NGO:s. Under diskussionerna i Istanbul behandlades särskilt frågor om tortyr samt barn i väpnade konflikter. Båda dessa ämnen kommer att följas upp inom OSSE under år 2000.

Texten till säkerhetsstadgan, toppmötesdeklarationen samt aktuellt OSSE-material finns att tillgå på organisationens hemsida: www.osce.org.

2.1 OSSE:s säkerhetsstadga

Efter flera års förhandlingar kunde säkerhetsstadgan antas och undertecknas vid toppmötet i Istanbul den 19 november. Stadgans fokus läggs vid förbättrat genomförande av gjorda åtaganden. OSSE:s stats- och regeringschefer bekräftar att de skall stå till svars inför sina egna medborgare och inför andra OSSE-stater om hur de uppfyller sina åtaganden. Stadgan betonar säkerhetsriskerna med interna konflikter och OSSE:s roll i förebyggandet av dessa.

Stadgan återspeglar de senaste årens utveckling av OSSE till en i hög grad operativ organisation. På tre år har antalet fältmissioner fördubblats och antalet personer i fält tredubblats. Stadgan lyfter fram OSSE:s operativa verksamhet, sekretariatets roll, snabbare civila insatser och ökat samarbete mellan regionala och subregionala organisationer.

Stadgan består av sex kapitel. Den behandlar OSSE:s gemensamma utmaningar, den gemensamma grunden i form av åtaganden och värderingar, den gemensamma reaktion som OSSE utifrån denna grund önskar samarbeta kring och redogör för de gemensamma instrument som OSSE redan har eller önskar förfina och utveckla framöver. I ett operativt dokument utvecklas formerna för OSSE:s samarbete med andra organisationer.

OSSE-staterna bekräftar i stadgan den fortsatta giltigheten av OSSE-staternas långtgående åtaganden (acquis) och sin beslutsamhet att genomföra dessa. Genom stadgan bekräftas OSSE:s och de deltagande staternas rätt att lägga sig i hur andra stater fullgör eller brister i fullgörandet av sina åtaganden. Likaså betonas staters ansvar både gentemot varandra och sin befolkning att genomföra gjorda åtaganden. Konsensusprincipen för beslutsfattandet inom OSSE bibehålls liksom ordförandelandets självständiga ställning. Den säkerhetspolitiska vägvalsrätten bekräftas.

Genom sin omfattande fältverksamhet och sina institutioner befäster OSSE demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Huvuduppgifterna är att förebygga konflikter, söka begränsa

skadeverkningarna av konflikter och främja en demokratisk uppbyggnad i vid mening efter konflikter. Stadgan vidareutvecklar OSSE:s roll på dessa områden och betonar även vikten av OSSE:s insatser på det militärpolitiska området.

Genom stadgan antas det s.k. Plattformsbegreppet, ett EU-initiativ, som lägger fast ramarna för OSSE:s samarbete med andra internationella och subregionala aktörer. Detta samarbete skall ske på grundval av värdegemenskap, komplementaritet, icke-hierarkiska strukturer, ökat informationsutbyte och gemensamma utbildningsprogram.

Nya åtaganden görs för att stärka OSSE:s sekretariat och operativa förmåga. Dessa syftar till att ytterligare förbättra OSSE:s förmåga till snabba insatser vid kriser och att få till stånd bättre rutiner för att få civila experter på plats i krisområden (REACT), ett operationscenter inom sekretariatet för krishantering och större utrymme för olika typer av polisrelaterade aktiviteter. Möjligheten till OSSE-ledda fredsbevarande militära operationer bekräftas.

2.2 CFE-avtalet

Vid toppmötet i Istanbul undertecknades efter nästan tre års förhandlingar det s.k. anpassade CFE-avtalet (avtal om konventionella väpnade styrkor i Europa). Avtalet utgör en hörnsten i den europeiska konventionella rustningskontrollen. Dess rustningsbegränsningar och transparensmekanismer, som uppnås genom informationsutbyte och inspektioner, har stor betydelse för förtroende och säkerhet mellan stater i Europa. Avtalet har därmed också betydelse för Sveriges säkerhet.

Det ursprungliga avtalet från 1990, vars struktur speglade ett Europa delat i två militära block och som undertecknades före Warszawapaktens och Sovjetunionens upplösning, har anpassats till dagens säkerhetspolitiska situation. Behovet av anpassning blev särskilt akut sedan Nato beslutade uppta nya stater i medlemskretsen – stater som tidigare varit medlemmar i Warszawapakten. En grundprincip i CFE-avtalet var nämligen en numerär balans för fem kategorier av tung materiel mellan två ländergrupper – Natos och Warszawapaktens. Den förändrade militärpolitiska situationen nödvändiggjorde en förändring av avtalstrukturen, som, från att tidigare ha varit baserad på en blockuppdelning, i det anpassade avtalet kom att baseras på enskilda länders innehav.

Förutom gruppstrukturen kvarstår grundprinciperna i avtalet. Avtalet innebär numerära begränsningar för stridsvagnar, pansrade stridsfordon, artilleripjäser, attackhelikoptrar och stridsflygplan. Till dessa begränsningar är knutna en mycket omfattande uppgiftslämning kombinerad med möjlighet för de deltagande staterna att på plats genom inträngande inspektioner verifiera de erhållna uppgifterna. Varje nation har ett nationellt tak som begränsar dess innehav inom avtalets

tillämpningsområde (Europa från Atlanten till Ural) och ett territoriellt tak (hur mycket materiel som får finnas på en viss stats territorium).

De största stötestenarna i förhandlingarna var hur stor grad av flexibilitet för tillfällig stationering av trupp utöver de territoriella taken som skulle tillåtas, respektive huruvida de särskilda begränsningar som gällde i norra respektive södra delen av tillämpningsområdet ("flankregimen") skulle bestå. Den senare frågan var av särskild betydelse för Sverige, då den reglerar den ryska militära närvaron i vårt närområde. Under hösten tillstötte ytterligare problem då Ryssland på grund av Tjetjenien-konflikten överskred gällande territoriella begränsningar i flankområdet. Det var från svensk utgångspunkt angeläget att substansen i flankzonsbegränsningarna, som även avser norra Europa inklusive nordvästra Ryssland, bibehölls.

Sverige har följt förhandlingsarbetet noggrant och välkomnar det anpassade CFE-avtalet. Det nya avtalet innehåller en klausul för att möjliggöra anslutning av nya stater. Även om Sverige inte är avtalsslutande part i CFE-avtalet, och för närvarande inte har för avsikt att ansluta sig, har detta avtal betydelse för Sveriges säkerhet genom de militära begränsningar och den transparens som avtalet föreskriver också i Sveriges närområde.

2.3 Wiendokumentet

I samband med OSSE:s toppmöte i Istanbul antog säkerhetsforum, det forum i OSSE där de militära frågorna behandlas, efter två års förhandlingar Wiendokumentet 1999, en moderniserad version av Wiendokumentet 1994. Detta dokument innebär bland annat skyldighet att lämna uppgifter om respektive lands försvarsorganisation samt om förband och deras utrustning och aktiviteter. De lämnade uppgifterna verifieras med hjälp av inspektioner och så kallade utvärderingar. Avtalet innehåller även begränsningar för mycket stora militära övningar, bestämmelser om uppgiftslämning om försvarsplanering, besöksutbyte med mera. Det är ett viktigt dokument för att bidra till ökat förtroende och säkerhet inom hela OSSE-området. Den nya versionen av avtalet innehåller en vidareutveckling av säkerhets- och förtroendeskapande åtgärder. Det innehåller också ett nytt avsnitt om utveckling av sådana åtgärder på regional nivå. Sverige har aktivt deltagit i förhandlingsprocessen.

1998 lanserade Sverige och Finland ett initiativ i säkerhetsforum enligt vilket våra grannländer (Danmark, Estland, Lettland, Litauen, Norge, Polen, Ryssland och Tyskland) erbjöds utökade möjligheter att besöka Sverige och Finland för att kontrollera efterlevnaden av Wiendokumentets bestämmelser under förutsättning att dessa stater gör motsvarande åtaganden. Inom ramen för detta initiativ har Sverige under året genomfört ett program för att stödja de baltiska staternas förmåga att efterleva sina åtaganden.

Sverige var under året, liksom tidigare år, en av de mest aktiva staterna när det gäller tillämpningskontrollen av Wiendokumentet. Under året

genomfördes fyra utvärderingar och fyra inspektioner i syfte att verifiera lämnad information. Sverige har mottagit två inspektioner, båda inom ramen för det ovan nämnda svensk-finska initiativet, samt mottagit två utvärderingar, en inom ramen för Wiendokumentet 1994 och en inom ramen för det svensk-finska initiativet.

Det s.k. Open Skies-avtalet från 1992 är ett viktigt rustningskontrollinstrument som ger de deltagande staterna rätt att genomföra observationsflygningar över varandras territorier. Avtalet har ännu inte trätt i kraft, då det inte ratificerats av tillräckligt antal stater. I juni fattade regeringen ett principbeslut att Sverige, som f.n. är observatör, skall ansluta sig till Open Skies-avtalet så snart det blir möjligt, dvs. när det trätt i kraft. Inom Försvarsmakten har praktiska förberedelser påbörjats för att kunna tillträda avtalet, bl.a. genom samarbete med Storbritannien, Finland och Ryssland i syfte att ta del av dessa länders erfarenheter.

3 Högkommissarien för nationella minoriteter

Då det i början av 1990-talet stod klart att minoritetsfrågor hotade att kunna utvecklas till konflikter inom och mellan stater inrättade OSSE år 1992 en ny institution, OSSE:s Högkommissarie för nationella minoriteter (HCNM). Posten innehåller alltsedan den inrättades av den före nederländske utrikesministern Max van der Stoep. Då enighet om hans efterträdare inte kunde uppnås vid toppmötet i Istanbul förlängdes van der Stoeps mandat längst t.o.m. slutet av år 2000. Stats- och regeringscheferna åtog sig också i Istanbul att öka ansträngningarna att genomföra HCNM:s rekommendationer.

Högkommissarien är ett konfliktförebyggande instrument. Uppgiften är att i ett så tidigt skede som möjligt söka agera för att förhindra spänningar som kan utvecklas till konflikter. Däremot är rollen inte att vara en ombudsman för minoriteter eller att skydda enskilda individer.

HCNM:s arbete går ut på att identifiera sådana minoritetssituationer där hans aktiviteter kan främja integrering och minska spänningar. Genom besök i länderna och samtal med centrala beslutsfattare och minoritetsföreträdare bildar sig HCNM en klar bild över problemställningarna och de låsningar som förekommer. Aktiviteterna är i första hand ägnade åt att lösa problem nationellt genom att främja en dialog mellan regering, parlament och minoriteter. Högkommissarien har därför verkat för bildandet av minoritetsråd eller andra former av institutionaliserat samarbete på nationell nivå. HCNM avger också rekommendationer till regeringar om åtgärder på minoritetsområdet. Teman som ofta återkommer är rätt till medborgarskap, icke-diskriminering, möjligheten att använda sitt eget språk, få utbildning på eller i sitt eget språk samt möjligheten att delta i det politiska livet. HCNM fäster allt större vikt vid specifika säkerhetsfrämjande biståndsinsatser och föreslår sådana för internationellt stöd.

HCNM:s rekommendationer grundar sig på de internationella normer som antagits. Inom OSSE är särskilt det s.k. Köpenhamnsdokumentet om den mänskliga dimensionen från år 1990 centralt. För att underlätta genomförandet av dessa normer har HCNM låtit genomföra expertstudier som resulterat i de s.k. Haagrekommendationerna om utbildningsrättigheter och Oslorekommendationerna om språkrättigheter.

Den svenska regeringen har finansierat ett tredje sådant projekt. Under året har en internationell expertgrupp på förslag av HCNM arbetat fram rekommendationer om effektivt deltagande av minoriteter i nationella beslutsprocesser. Syftet med dessa är att belysa alternativa möjligheter till minoritetsinflytande inom stater och därigenom bidra till att minska interetniska spänningar. Rekommendationerna, som tagits fram i samarbete med Raoul Wallenberginstitutet i Lund, har publicerats som de s.k. Lundrekommendationerna.

Under året har HCNM följt frågan om språklagarna i Estland, Lettland och Slovakien. Han kritiserade den estniska språklagen som antogs i mars, särskilt dess bestämmelser om användning av språk i den privata sfären, och har rekommenderat att den ändras. HCNM har även arbetat med det lettiska parlamentet om språklagen. När parlamentet i juli antog en språklag förklarade HCNM att den inte levde upp till de internationella normerna. I enlighet med HCNM:s rekommendation beslöt den lettiska presidenten att inte utfärda lagen utan sända den åter till parlamentet för förnyad behandling. Efter fortsatt samarbete mellan HCNM och det lettiska parlamentet antogs en reviderad lag i december, vilken av HCNM förklarades i allt väsentligt vara i linje med de internationella normerna. HCNM ägnade också mycket arbete åt den slovakiska språklag som antogs under sommaren. Han välkomnade lagen men framhöll att andra olösta minoritetsfrågor kvarstod.

HCNM har fortsatt verkat för lösningar avseende möjligheten till universitetsutbildning på ungerska i Rumänien och på albanska i Makedonien. Under den pågående Kosovokrisen utfärdade HCNM den 12 maj en s.k. tidig varning avseende situationen i Makedonien. Han uppmanade världssamfundet att väsentligt öka sitt bistånd för att undvika den destabilisering som hotade Makedonien genom det stora inflödet av albanska flyktingar från Kosovo. I Kroatien har HCNM särskilt uppmärksammat den serbiska minoritetens situation och i juni utfärdat ett antal rekommendationer till den kroatiska regeringen för att främja deras säkerhet.

HCNM har även följt situationen för tatarerna på Krim i Ukraina och turkarna i Georgien. I Centralasien har HCNM verkat för interetnisk dialog och ombudsmannainstitutioner i Kazakstan och Kirgizistan. Han har också klargjort minoritetsnormernas tillämpning i Grekland.

Romernas situation har också uppmärksammat av Högkommissarien. En rapport med ett antal rekommendationer lades fram år 1993 och Högkommissarien avser i början av år 2000 lägga fram en ny rapport om romernas situation.

Fyra faktorer är grundläggande för det framgångsrika sätt på vilket HCNM kunnat bygga upp sin konfliktförebyggande verksamhet. Han

baserar sina rekommendationer på gemensamma normer och åtaganden. OSSE-staterna har sedan 1991 erkänt att efterlevnaden av de åtaganden de gjort är legitima angelägenheter för hela OSSE och således inte enbart inre angelägenheter. Alla OSSE-stater har genom accept av HCNM:s mandat åtagit sig att samarbeta med Högkommissarien. Max van der Stoel åtnjuter ett starkt politiskt stöd för sitt arbete och för sina rekommendationer.

Inom ramen för det svenska handlingsprogrammet för att förebygga väpnade konflikter (Ds 1999:24) genomförde Utrikesdepartementet i samarbete med Raoul Wallenberginstitutet i december ett internationellt Max van der Stoel-symposium. Syftet med symposiet var att sprida erfarenheterna av den verksamhet som utförs av OSSE:s HCNM till andra regionala organisationer och till FN samt till andra verksamheter inom OSSE. Ett uppföljningsarbete till symposiet pågår för närvarande.

4 Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR)

ODIHR arbetar för att genom övervakning och rådgivning främja demokratiska val samt att ge stöd för att bygga upp och konsolidera demokratiska institutioner i OSSE:s medlemsländer. Genom sin verksamhet bidrar ODIHR till att förebygga väpnade konflikter. ODIHR:s valövervakning sker i samarbete med den valövervakning som bedrivs av OSSE:s parlamentariska församling.

Under året genomförde ODIHR ett tiotal valövervakningsinsatser. Sverige bistod dessa genom att bidra med valövervakare till valen i Armenien, Georgien, Kazakstan, Makedonien, Ryssland och Ukraina. Ambitionen från svensk sida vid deltagande i ODIHR:s valövervakning är att lägga tonvikten vid längre valövervakningsuppdrag omfattande hela valprocessen och inte endast själva röstningen.

ODIHR:s projektverksamhet är ett viktigt bidrag för att stärka demokratin i OSSE:s medlemsländer. Nyligen beslutade Regeringskansliet att tillsammans med andra nordiska länder stödja en översyn av ODIHR:s projektverksamhet i Centralasien.

ODIHR upprättade hösten 1997 ett kontor i Montenegro för att övervaka val. Därefter inriktades verksamheten på valuppföljningsarbete. Kontorets verksamhet suspenderades under Kosovokrisen, men återupptogs under sommaren. Kontorets verksamhet har under året breddats till att omfatta konfliktförebyggande verksamhet, medie- och NGO-utveckling samt lagreformer. Kontoret har fyra internationella medarbetare, varav en svensk jurist som bistår i lagstiftningsarbete.

ODIHR har en central roll vid OSSE:s möten inom den mänskliga dimensionen. Under året hölls kortare seminarier om religionsfrihet, romernas situation och jämställdhetsfrågor, ett särskilt möte om barn i väpnade konflikter samt ett längre seminarium om arbetet med mänskliga rättigheter i OSSE:s fältverksamhet.

OSSE lämnade i december två omfattande rapporter om brott mot de mänskliga rättigheterna i Kosovo. Dessa utgjorde bl.a. underlag för en särskild konferens om de mänskliga rättigheterna som OSSE anordnade i Pristina den 10-11 december. Den första rapporten, utarbetad av ODIHR, behandlar perioden oktober 1998 till juni 1999. Den andra rapporten redovisar brott mot de mänskliga rättigheterna juni-oktober 1999 och har författats av OSSE:s mission i Kosovo. Finansieringen av dessa rapporter skedde med hjälp av frivilliga bidrag från några länder, häribland Sverige.

5 Fältverksamheten

5.1 Baltiska stater

OSSE-missionernas arbete i Estland och Lettland är i första hand att verka förtroendeskapande. Missionerna arbetar tillsammans med lokala myndigheter och organisationer för att främja en smidig integration av den rysktalande befolkningen i Estland respektive Lettland..

5.1.1 Estland

Missionen i Estland har funnits i sju år. Huvudkontoret ligger i Tallinn och fältkontor finns i nordöstra Estland. Där bor en stor del av Estlands rysktalande invånare. Missionens arbete är främst inriktat på att följa och stödja de estniska myndigheterna i deras omfattande arbete för att underlätta integrationen av den ryskspråkiga befolkningen i det estniska samhället. Den estniska regeringens integrationsarbete har gjort stora framsteg under de sju år som missionen funnits på plats och kunnat rapportera om utvecklingen i landet. Missionen följer det estniska lagstiftningsarbetet på nära håll och ger råd till både myndigheter och enskilda om bl.a. mänskliga rättigheter. Missionen har följt hur lagstiftningen och dess tillämpning utvecklats vad gäller medborgarskap och uppehållstillstånd.

Under året har särskild uppmärksamhet ägnats språklagen och lokalvalslagens bestämmelser om språkkrav för folkvalda. En särskild OSSE-representant arbetar med frågor kring de kvarvarande ryska militärpensionärerna. En stor del av arbetet med uppehållstillstånd för denna grupp har fullföljts. Ny missionschef är den tyska ambassadören Doris Hertrampf. Sverige har ställt en medarbetare till missionens förfogande.

5.1.2 Lettland

Skr. 1999/2000:69

Missionen i Lettland har också funnits i sju år. Den ligger i Riga och är, på samma sätt som missionen i Estland, inriktad på att underlätta integrationen av den ryskspråkiga befolkningen i samhället. Missionen skall underlätta de lokala myndigheternas omfattande integrationsfrämjande arbete samt ge råd till enskilda och myndigheter om bl.a. mänskliga rättigheter. Lettland har gjort stora framsteg i integrationsarbetet under den tid som missionen funnits på plats. Missionen har särskilt följt hur medborgarskapslagstiftningen och dess tillämpning samt takten i naturaliseringsprocessen utvecklats. Under året har särskild uppmärksamhet ägnats åt den språklag som antogs i december. Missionschefen David Johnson från Storbritannien har nyligen efterträtt av ambassadör Torsten Örn från Sverige.

Avvecklingen av den tidigare sovjetiska radaranläggningen Skruna avslutades inför OSSE:s toppmöte i Istanbul i nära samarbete mellan Lettland, Ryssland och OSSE. Den fullföljda avvecklingen är en framgång för samtliga berörda parter.

5.2 Balkan

Fältnärvaron i västra Balkan är OSSE:s mest omfattande insats både personellt och finansiellt. Under året har OSSE fått sin största uppgift hittills genom att inom ramen för FN:s mission i Kosovo, UNMIK, ansvara för de viktiga demokratibyggande insatserna i Kosovo. OSSE har missioner i Albanien, Bosnien-Hercegovina, FRJ/Kosovo, Kroatien och Makedonien. Det finns även ett mindre OSSE/ODIHR-kontor i FRJ/Montenegro. Sammanlagt ingick vid årets utgång ca 930 internationella och 2500 lokalanställda personer i OSSE:s Balkanmissioner.

Mandaten för OSSE-missionerna är utarbetade beroende på behovet i varje enskilt land. Fokus ligger på demokratibyggande i vid mening, inklusive ansvar för val, media, mänskliga rättigheter och stöd till förtroendeskapande åtgärder mellan olika befolkningsgrupper.

Missionerna arbetar ofta med frågor som är gränsöverskridande. För att finna lösningar vad gäller t.ex. flyktingåtervändande krävs samordnade insatser. Ett samlat grepp på Balkanfrågorna är därför av största betydelse.

OSSE:s toppmöte i Istanbul beslöt att ständiga rådet skall anta en regional strategi för sydöstra Europa. Denna skall bl.a. bygga på den rapport som utarbetades under hösten av Bosnienmissionens chef, ambassadör Robert Barry. En viktig målsättning med en sådan regional ansats är att främja fördjupat samarbete och koordinering mellan missionerna i regionen.

En regional strategi för sydöstra Europa ger vidare en möjlighet att konkretisera hur OSSE:s institutioner och missioner på Balkan kan bidra i arbetet med den av EU initierade Stabilitetspakten för sydöstra Europa.

OSSE har möjlighet att spela en central roll i Stabilitetspakten, särskilt i arbetsbord 1 om demokratisering och mänskliga rättigheter och i arbetsbord 3 om säkerhetsfrågor och rättsfrågor. OSSE:s Högkommissarie för nationella minoriteter, Max van der Stoel, har varit ordförande för arbetsbord 1 under 1999. I detta arbetsbord leder OSSE en arbetsgrupp om jämställdhet mellan könen. Under arbetsbord 3 ansvarar OSSE för en arbetsgrupp med uppgift att främja fördjupade militära kontakter mellan länderna i sydöstra Europa. Kabinettssekreterare Jan Eliasson är ordförande i arbetsbord 3.

5.2.1 Albanien

OSSE:s närvaro i Tirana upprättades 1997 till följd av den akuta krisen i Albanien. Arbetet fokuseras främst på demokratiseringsåtgärder och stöd till uppbyggande av rättsstatens principer. Missionen har även tilldelats ett mandat att verka för samordning av de internationella insatserna i landet. En av missionens uppgifter har efter konflikten i Kosovo utvecklats till att bli gränsövervakningsverksamheten.

Efter den politiska krisen i september 1998 bildades en stödgrupp för Albanien ("Friends of Albania") med syfte att fungera som nätverk av engagerade länder och organisationer. Målsättningen för stödgruppen är att stå för den politiska samordningen av de internationella insatserna. OSSE och EU delar på ordförandeskapet i denna grupp. På plats i Albanien är det dock chefen för OSSE-närvaron, tysken Geert-Heinrich Ahrens, som leder arbetet. OSSE-missionen har ett fyrtiotal internationella medarbetare, varav en svensk. Under året har Sverige även ställt en åklagare till förfogande för att förstärka det albanska riksåklagarämbetet. Detta projekt har varit under ledning av det norska OSSE-ordförandeskapet och haft en nära koppling till missionens verksamhet.

5.2.2 Bosnien-Hercegovina

I Dayton-avtalet från 1995 tilldelades OSSE en central roll i fredsprocessen. Denna roll utgjorde grunden för ständiga rådets beslut att samma år upprätta OSSE-missionen i Bosnien. Denna mission var då den i särklass största OSSE-närvaron. Mandatet för missionen har tre verksamhetsinriktningar: stöd för arbetet med efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna, övervakning av allmänna val samt rustningskontrollåtgärder. Vad gäller de två senare har OSSE huvudansvaret för verksamheten, medan ansvaret för frågor rörande mänskliga rättigheter delas med andra internationella organisationer och enskilda organisationer – främst med den Höge representantens kontor (OHR). OSSE-missionen har i dessa frågor ett mycket nära och intensivt samarbete med OHR.

Verksamheten för OSSE-närvaron har under åren fokuserats på valfrågor. Missionen har tillsammans med OHR spelat en avgörande roll

för utarbetandet av den nya vallagen som förhoppningsvis kan träda i kraft under år 2000. Skr. 1999/2000:69

Huvudkontoret för missionen ligger i Sarajevo och regionala centra finns i Banja Luka, Bihac, Mostar och Tuzla. Missionen har drygt 200 internationellt anställda och arbetet leds av amerikanen Robert Barry. Sverige har ställt fem personer till missionens förfogande däribland en av missionens biträdande chefer med ansvar för militära frågor och rustningskontroll.

5.2.3 Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ)/Kosovo

FN:s säkerhetsråd fastställde den 9 juni genom resolution 1244 (1999) mandatet för den internationella civila närvaron i Kosovo, UNMIK. I denna mission ingår OSSE:s mission i Kosovo (OMIK) som en integrerad men distinkt del. OSSE har i missionens mandat givits huvudansvaret för frågor som institutionsbyggande, mänskliga rättigheter, demokratisering, media och val. OSSE har dessutom ansvar för utbildning av den nationella poliskåren. På OSSE:s polishögskola i Kosovo skall totalt 3 500 lokala poliser från olika befolkningsgrupper utbildas. Den första kullen poliser om 175 personer utexaminerades i november.

Datum för lokala val i Kosovo har ännu inte fastställts. Klart är dock att OSSE kommer att spela en mycket viktig roll både som organisatör och övervakare av dessa val. OSSE kommer dessutom att, tillsammans med FN, genomföra en folkräkning i Kosovo. Denna folkräkning kommer att ligga till grund för ett befolkningsregister som i sin tur kommer att användas vid upprättandet av de röstlängder som OSSE kommer att utarbeta inför valen.

OSSE kommer vidare att spela en roll i det nyupprättade interimistiska råd som skall leda Kosovo (IAC), som består av såväl internationella som lokala företrädare.

OSSE-missionens storlek skall enligt mandatet totalt uppgå till 700 personer. I december fanns det omkring 460 internationella tjänstemän på plats, varav närmare 30 från Sverige. Fem av de personer som Sverige har ställt till förfogande är poliser som är verksamma vid OSSE:s polishögskola. FN-missionen leds av fransmannen Bernard Kouchner medan OSSE:s arbete i Kosovo leds av nederländaren Daan Everts. Kosovomissionen utgör OSSE:s hittills största fältinsats.

5.2.4 Kroatien

OSSE:s mission i Kroatien har såväl ett traditionellt civilt mandat som ansvar för en civilpolisinsats. Detta civilpolismandat – som övertogs från FN/UNTAES i oktober 1998 - är dock territoriellt begränsat till östra Slavonien, medan missionens grundläggande mandat från 1996 gäller för hela landet.

OSSE-missionens främsta uppgift är att stödja den kroatiska regeringens genomförande av dess internationella åtaganden om

mänskliga rättigheter, rättsstatens principer samt förtroendeskapande åtgärder mellan folkgrupper. Syftet är att möjliggöra ett större återvändande för serber och kroater – såväl för internflyktingar inom Kroatien som för flyktingar i andra länder – till de platser där de levde före krigsutbrottet. I realiteten har denna uppgift även till stor del fokuserats på att möjliggöra för serber som lever i minoritet i Kroatien att stanna kvar i landet. Missionen har även under året tillsammans med ODIHR spelat en viktig roll inför parlamentsval och presidentval.

Mandatförlängningen för missionen genomfördes i december och gäller endast för tre månader. Gällande mandat löper därför ut 31 mars år 2000. Allt tyder dock i dag på att detta mandat kommer att förlängas ytterligare. Missionen har ett bemanningstak på 280 internationellt anställda. Sverige har ställt 14 personer till missionens förfogande, varav 8 är poliser. Arbetet leds av fransmannen Bernard Poncet och missionens storlek uppgår till 220 personer.

5.2.5 Makedonien (f.d. jugoslaviska republiken Makedonien)

OSSE-missionen i Skopje upprättades år 1992 med främsta syfte att förhindra spridningen av den jugoslaviska konflikten. Under senare år har dock missionens verksamhet främst inriktat sig på förtroendeskapande åtgärder med syfte att dämpa den alltmer tydliga etniska spänningen mellan befolkningsmajoriteten och den albanska minoriteten. Missionen har ett mycket nära samarbete med OSSE:s Högkommissarie för nationella minoriteter som under året starkt engagerat sig i bl.a. språkfrågan. En person på missionen är direkt knuten till Högkommissariets kontor. Missionen har åtta internationella tjänstemän, varav en svensk. Arbetet leds av den italienske ambassadören Carlo Ungaro.

5.3 Centralasien

OSSE utökade verksamheten i Centralasien under året i samband med utarbetandet av en regional strategi för regionen. Nya kontor etablerades i Kazakstan, Kirgizistan och Turkmenistan. Organisationen är därmed representerad i samtliga regionens länder.

Då ett flertal gränsöverskridande frågor präglar Centralasien kommer OSSE framgent att fokusera på att få till stånd ökat regionalt samarbete mellan länderna. OSSE:s förste generalsekreterare den tyske ambassadören Wilhelm Höynck presenterade under året ett förslag om en ökad regional satsning av OSSE i Centralasien. OSSE:s nuvarande generalsekreterare Jan Kubis har utsetts till det österrikiska ordförandeskapets personlige representant för Centralasien. Ett planerat OSSE-möte med centralasiatiska ledare under år 2000 kan förhoppningsvis bidra till en lösning av ländernas vattenresursproblem.

Vid toppmötet i Istanbul åtog sig de centralasiatiska statscheferna på nytt att verka för demokrati och främja respekten för de mänskliga

rättigheterna. Samtidigt uppvisar flertalet av länderna bristande demokratiska system. OSSE kommer att fortsätta verka för att stärka demokratin och respekten för OSSE:s normer. Skr. 1999/2000:69

5.3.1 Kazakstan

Under året upprättades OSSE-kontoret i Almaty. Dess viktigaste uppgift har hittills varit att, i dialog med regeringen, verka för att höstens parlamentsval skulle hålla demokratisk standard. ODIHR övervakade valet i oktober och ansåg att Kazakstan, trots många brister, tog ett steg i riktning mot efterlevnad av OSSE:s normer. OSSE-kontoret kommer framgent att verka för att landet tar fasta på ODIHR:s rekommendationer och genomför förändringar av vallagstiftningen. OSSE-kontoret i Almaty leds av den tyske ambassadören Ulrich Schöning.

5.3.2 Kirgizistan

Liksom de övriga OSSE-missionerna i Centralasien har det nyetablerade OSSE-kontoret i Bisjkek som huvuduppgift att främja demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna. Kirgizistan har i dessa avseenden gjort reella framsteg under 1990-talet. Förhoppningsvis kommer demokratin att konsolideras ytterligare i och med parlamentsvalet i februari 2000.

Under året följde OSSE-kontoret den säkerhetspolitiska utvecklingen noga. I augusti drabbades Osj-provinsen i landets södra delar av ett väpnat intrång av en oberoende uzbekisk grupp från Tadzjikistan. Efter några månader av väpnad kamp och gisslantaganden återvände milisen till Tadzjikistan. Under år 2000 kommer OSSE sannolikt att etablera fältkontor i Osj och söka förebygga framtida konflikter i och kring den tätbefolkade och multietniska Ferganadalen. OSSE-kontoret i Bisjkek leds av ambassadör Jerzy Wieclaw från Polen.

5.3.3 Tadzjikistan

OSSE upprättade 1994 en mission i Tadzjikistan med huvudkontor i Dusjanbe. Missionens huvuduppgift är främst att övervaka det politiska läget samt bidra till försoning och dialog mellan folkgrupperna. I den fredsöverenskommelse som slöts efter landets inbördeskrig 1997 står OSSE som en av garanterna. Områden där OSSE-missionen spelar en särskilt aktiv roll är utarbetandet av landets konstitution och vallag. Denna verksamhet har varit mycket viktig under det senaste året, då oenighet bland de politiska grupperingarna tidvis hotat stabiliteten i landet.

I november hölls presidentval. Mot bakgrund av allvarliga problem med bl.a. registrering av kandidater avstod ODIHR från att observera valet.

OSSE-missionen driver tillsammans med de fem fältkontoren en rad projekt rörande bl.a. politiska rättigheter, media, miljö och kvinnofrågor. Missionens leds av den rumänske ambassadören Marin Buhoara. Skr. 1999/2000:69

5.3.4 Turkmenistan

Under sitt första verksamhetsår har OSSE-kontoret i Asjgabad sökt bidra till att förbättra Turkmenistans bristande respekt för demokrati och mänskliga rättigheter.

Året har präglats av trakasserier av religiösa minoriteter och arresteringar av politiskt oliktankande. I december genomfördes parlamentsval som föregåtts av uppenbara brott mot OSSE:s principer. ODIHR valde mot denna bakgrund att inte observera valet. I slutet av året fjärmade sig Turkmenistan ytterligare från OSSE:s gemensamma normer, då folkförsamlingen förlängde president Nijazovs mandat på livstid. Chefen för OSSE-kontoret i Asjgabad österrikiske ambassadören Paul Ullmann lämnade vid årsskiftet 1999/2000.

5.3.5 Uzbekistan

Som en följd av nyetableringen av OSSE-kontor i Kirgizistan, Turkmenistan och Kazakstan har OSSE:s förbindelsekontor för Centralasien, beläget i Tasjkent, kommit att fokusera verksamheten på utvecklingen i Uzbekistan. En huvuduppgift under det gångna året har varit att främja respekten för de mänskliga rättigheterna. I februari drabbades Tasjkent av ett antal sprängattentat med dödlig utgång. Rättegångarna mot misstänkta för attentaten uppvisade brister i förhållande till internationella normer. OSSE-kontoret nekades vid flera tillfällen att observera rättegångarna. Parlamentsvalet i december uppfyllde inte de kriterier för demokratiska val som antagits av OSSE. ODIHR genomförde, under ledning av en svensk diplomat, en förvalsstudie och kunde bl.a. konstatera att det rådde bristande mötes- och föreningsfrihet. Då grunderna för demokratiska val inte bedömdes som tillräckliga avstod ODIHR från att observera valet. Inte heller presidentvalet i januari 2000 övervakades av ODIHR.

OSSE:s förbindelsekontor i Tasjkent leds av den bulgariske ambassadören Gantcho Gantchev.

5.4.1 Armenien

Under hösten tog OSSE beslut att etablera kontor i Armeniens huvudstad Jerevan. Kontoret, som är under uppbyggnad, kommer att fokusera på frågor rörande mänskliga rättigheter och demokratisering.

5.4.2 Azerbajdzjan

Under hösten beslutade OSSE även att upprätta kontor i Azerbajdzjans huvudstad Baku. Kontoret, som är under uppbyggnad, kommer att fokusera på mänskliga rättigheter och demokratisering.

5.4.3 Georgien

OSSE:s mission i Georgien tillkom 1992. Huvudkontoret ligger i huvudstaden Tbilisi. Missionens verksamhet spänner över en rad områden. En av huvuduppgifterna är att söka få till stånd en fredlig lösning på konflikten om Sydossetien. Säkerhetsläget i detta område är fortsatt lugnt. Fredsförhandlingarna har ännu inte nått ett genombrott avseende frågan om regionens status även om vissa smärre framsteg uppnått. Under år 2000 kommer sannolikt ett expertmöte att hållas i Wien med parterna.

Inom området mänskliga rättigheter och demokratisering har OSSE-missionen speciellt uppmärksammat parlamentsvalet i november, ombudsmannaämbetet samt, i samarbete med Europarådet, frågan om de mesketiska turkarna. OSSE-missionen fortsätter dessutom att stödja NGO:s och media. OSSE kommer att övervaka landets presidentval som äger rum i april 2000.

OSSE har även blivit alltmer involverad i försöken att lösa Abchasienskonflikten, dels genom FN:s och OSSE:s gemensamma kontor för mänskliga rättigheter i Suchumi och dels genom deltagande i den FN-ledda fredsprocessen. Under våren 2000 kommer en delegation att undersöka förekomsten av etniskt våld i det omtvistade Galidistriktet och undersöka möjligheterna för en eventuell etablering av lokal OSSE-närvaro i syfte att värna de mänskliga rättigheterna.

Under slutet av året utvidgades OSSE-missionens konfliktförebyggande verksamhet i Georgien, då OSSE på georgiskt initiativ beslutade att övervaka Georgiens gräns mot Tjetjenien (Ryssland).

OSSE-missionen leds av den franske ambassadören Jean Michel Lacombe. Sverige har ställt en person till missionens förfogande.

5.4.4 Nagorno-Karabach-konflikten och Minskgruppens arbete

Skr. 1999/2000:69

Nagorno-Karabach är en enklav i det muslimskt dominerade Azerbajdzjan med övervägande armenisk kristen befolkning. Konflikten om enklavens rättsliga status har pågått sedan slutet av 1980-talet med bl.a. över en miljon flyktingar som följd.

OSSE:s arbete för att få till stånd en lösning av konflikten sker till stor del i den s.k. Minskgruppen. Sverige ingår i gruppen och har tidigare varit dess ordförande. Den står nu under delat ordförandeskap mellan Frankrike, Förenta staterna och Ryssland.

Ordförandeskapet i OSSE har även en personlig representant för frågan och posten innehas för närvarande av den polske diplomaten Andrzej Kasprzyk.

En vapenvila, ett avtal om förtroendeskapande åtgärder samt humanitära ömsesidiga åtaganden förhandlades fram under det svenska ordförandeskapet i Minskgruppen 1994. Vapenvilan har i stort iakttagits sedan dess.

Parterna i konflikten har under senare tid fört bilaterala samtal och närmat sig varandra. Som en förtroendeskapande åtgärd har utväxling av fångar skett. Inom Minskgruppen finns beredskap för att bistå vid utarbetandet av en uppgörelse. Alltsedan 1992 har möjligheten av en fredsbevarande OSSE-insats diskuterats och en militär planeringsfunktion vid OSSE-sekretariatet har upprättats för detta ändamål.

5.4.5 Moldavien

Missionen i Moldavien tillkom 1993. OSSE-missionens uppgift är att medverka till en varaktig politisk lösning av konflikten i Transnistrien, baserad på territoriell integritet för Moldavien och autonomi för Transnistrien. Vidare skall missionen nära följa tillbakadragandet av de resterande ryska trupper, inklusive utrustning samt stora mängder ammunition och vapen, som finns kvar i landet. En OSSE-bedömningsmission under fransk ledning, och med svenskt deltagande, är redo att med kort varsel åka till Transnistrien för att göra en bedömning av mängderna av vapen och ammunition och möjligheten att transportera eller förstöra dessa på plats. Missionen har dock försenats på grund av transnistriskt motstånd.

Viss förstörelse av ammunition och utrustning samt bortförande av militär utrustning har skett under året. Detta har dock mött stark opposition i Transnistrien som hotar med att vidta åtgärder för att stoppa transporter till Ryssland. Det transnistrisk motståndet har växt sedan Istanbultoppmötet, vars resultat man inte erkänner. I toppmötesdeklarationen åtar sig Ryssland att trupptillbakadragandet skall vara genomfört till slutet av år 2002. OSSE har nyligen inrättat en särskild fond för bidrag till ammunitionsförstörelsen.

Missionen arbetar även med frågor som rör mänskliga rättigheter och bidrar till återuppbbyggnaden efter konflikten i Gagauzien, ett

minoritetsområde i Moldavien. Missionen leds av amerikanen William Hill och har åtta medlemmar. Huvudkontoret ligger i Chisinau och ett fältkontor finns i Tiraspol. Skr. 1999/2000:69

5.4.6 Ryssland/Tjetjenien

Konflikten i Tjetjenien präglade i hög grad toppmötet i Istanbul. Statsministern uttryckte i sitt anförande oro över situationen och fördömde allt urskillningslöst bruk av våld. I den politiska deklaration som antogs vid mötet framhölls vikten av en politisk lösning av konflikten och OSSE:s beredskap att medverka till ett återupptagande av den politiska dialogen betonades. Vidare underströks nödvändigheten av att OSSE:s normer respekteras.

I deklarationen bekräftades också Rysslands territoriella integritet och alla former av terrorism fördömdes. Den redan tidigare antagna OSSE-principen, att bristande uppfyllnad av OSSE-normer i ett medlemsland är en fråga som rör hela OSSE-kretsen, bekräftades i den stadga som antogs vid toppmötet.

Ett resultat av toppmötet i Istanbul var att OSSE:s ordförande inbjöds av Ryssland att besöka Moskva och Tjetjenien. Besöket ägde rum i mitten av december och OSSE-ordföranden, Norges utrikesminister Knut Vollebaek, underströk i sina slutsatser från besöket den regionala dimensionen i strävandena att finna en politisk lösning av konflikten. En regional konferens med tjetjenska representanter, företrädare från Ryssland samt angränsande delrepubliker kunde därför fylla en viktig funktion. Vollebaek efterlyste vidare ett ökat humanitärt bistånd och en bättre koordinering mellan de humanitära aktörerna. I november besökte det norska ordförandeskapets representant, ambassadör Kim Traavik, den till Tjetjenien angränsande delrepubliken Ingusjetien, för att bl.a. studera den humanitära situationen.

OSSE:s stödgrupp i Tjetjenien är för närvarande placerad till Moskva. Sverige och Europeiska unionen i sin helhet hävdar att det är av största vikt att OSSE åter får en permanent närvaro i regionen.

5.4.7 Ukraina

OSSE:s mission i Ukraina etablerades 1994. I maj avslutades missionen då värdlandet ansåg att missionens mandat till fullo var uppfyllt. Till stor del delade andra länder denna syn, men flertalet ansåg samtidigt att missionen hade många viktiga uppgifter att fylla fortfarande. Det norska ordförandeskapet förhandlade fram en kompromiss som innebar att man istället fr.o.m. juni fick en projektsamordnare med kontor i Kiev för att hantera de många projekt - inom framförallt den mänskliga dimensionen - som utförs av OSSE:s institutioner, inte minst vad gäller rådgivning inom området för lagstiftning om mänskliga rättigheter.

Projektsamordnare är tysken Peter Burkhard som har tre internationella medarbetare.

OSSE:s rådgivnings- och övervakningsgrupp i Vitryssland inledde sin verksamhet i början av år 1998. Mandatet omfattar stöd till de vitryska myndigheterna att efterleva åtaganden inom OSSE samt att bistå vid utvecklandet av demokratiska institutioner. OSSE:s rådgivnings- och övervakningsgrupp har en understödande funktion i strävandena att genom dialog mellan regering och opposition skapa förutsättningar för fria och rättvisa parlamentsval år 2000. Sverige har såväl individuellt som inom EU och OSSE gjort markeringar vad gäller mänskliga rättigheter i Vitryssland, bl.a. genom att verka för ett frisläppande av den förre premiärministern Tjigir. I december frigavs Tjigir från häktet och sedermera har rättegången mot honom inletts.

Vid de vitryska lokalvalen under våren valde OSSE att inte bistå med experthjälp eftersom de vitryska rättsreglerna för val inte uppfyller de krav som OSSE ställer.

Även arbetsgruppen för Vitryssland i OSSE:s parlamentariska församling arbetar för att främja dialogen mellan regering och opposition och dess ordförande, rumänen Adrian Severin, besökte senast Minsk mot slutet av året i detta syfte. Mot slutet av året avstannade i stort dialogen, huvudsakligen på grund av att regeringens representant avsattes av presidenten utan att någon ersättare utnämndes. Den parlamentariska församlingen erkänner inte den senast utsedda vitryska nationalförsamlingen efter stora oegentligheter i valet av denna. OSSE:s representation i Minsk omfattas av fem internationella tjänstemän och arbetet leds av den tyske ambassadören Hans-Georg Wieck.

6 OSSE:s parlamentariska församling

Den parlamentariska församlingen är fristående i förhållande till OSSE:s övriga institutioner. Dialogen om hur samarbetet mellan församlingen och övriga institutioner kan stärkas har dock intensifierats. Församlingens talman deltar regelbundet i OSSE-trojkans möten och i ministermöten. Församlingens internationella sekretariat, som är förlagt till Köpenhamn, arbetar nära med OSSE:s sekretariat i Wien och andra OSSE-institutioner. Den parlamentariska församlingen har också stärkt sitt stöd till OSSE:s fältverksamhet.

I den säkerhetsstadga som antogs i Istanbul i november välkomnades den parlamentariska församlingens växande roll, särskilt avseende demokratisk utveckling och valövervakning.

Den parlamentariska församlingens årliga möte ägde rum i S:t Petersburg den 6-10 juli. Resolutioner antogs om bl.a. Kosovo och Vitryssland samt om en stärkt roll för församlingen. Samarbetet mellan församlingen och ODIHR för valövervakning och valutvärdering framhölls liksom behovet av ökade åtgärder för att följa upp rekommendationer som görs vid valövervakning. Helle Degn från

Danmark omvaldes som församlingens talman. Hon har verkat för att göra församlingen till mindre av diskussionsforum och mer av aktör i nära samarbete med OSSE:s övriga verksamheter, särskilt vad gäller fältinsatserna.

Vid toppmötet i Istanbul framhöll Helle Degn församlingens aktionsorienterade roll. Parlamenten och parlamentarikerna spelar en viktig roll för värnet om demokratin och för förebyggande av konflikter. Små grupper av parlamentariker från församlingen, s.k. demokratiteam, har tillskapats eller kommer att tillskapas för att bygga demokrati, främja försoning och mänskliga rättigheter och stödja demokratiska institutioner i bl.a. Vitryssland och Kosovo samt främja arbetet på Stabilitetspakten för sydöstra Europa och bistå i lösningen av Transnistrienkonflikten i Moldavien.

Den svenska delegationen till den parlamentariska församlingen leds av riksdagsledamoten Tone Tingsgård. Församlingen möts den 6-10 juli 2000 i Bukarest.

7 Budget

Under 1999 uppgick den samlade budgeten inom OSSE till cirka 1,8 miljarder kronor (drygt 200 miljoner euro), varav den svenska bidragsdelen uppgick till cirka 50 miljoner kronor. Budgeten finansieras genom två olika bidragsskalor, varav en för större missioner enligt beslut vid ministermötet i Köpenhamn 1997. Som större missioner räknas OSSE-missionerna i Bosnien-Hercegovina, Kosovo och Kroatien. Under året fortgick arbetet på att skapa en ny bidragsskala för OSSE. Detta arbete förväntas avslutas under senhösten år 2000.

Förutom den svenska andelen av den samlade OSSE-budgeten tillkommer för svensk del kostnader för personal som Sverige ställt till OSSE:s förfogande om cirka 44 miljoner kr, kostnader för valövervakning om cirka 2 miljoner kr samt drygt 2 miljoner kr för andra insatser. Sveriges bidrag till OSSE:s verksamhet var därmed i storleksordningen 100 miljoner kronor för år 1999.

8 Förkortningar

CFE	Conventional Armed Forces in Europe (Avtal om konventionella väpnade styrkor i Europa)
CPC	Conflict Prevention Centre (Centrum för konfliktförebyggande insatser inom OSSE-sekretariatet)
-	
CSBM Measures	Confidence- and Security-Building (förtroende- och säkerhetskapande åtgärder)
CSCE	Conference on Security and Co-operation in Europe (jfr ESK)
ECMM	European Community Monitoring Mission (EU:s övervakningsorganisation på Balkan)
EF	Economic Forum (OSSE:s ekonomiska forum)
ESK	Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (Europeiska säkerhetskonferensen, jfr CSCE)
EU	Europeiska unionen (European Union)
FN	Förenta Nationerna

	(United Nations)
FRJ	Förbundsrepubliken Jugoslavien
FSC	Forum for Security Co-operation (OSSE:s säkerhetsforum)
GUSP	Gemensamma utrikes- och säkerhets- politiken (inom EU)
HCNM	High Commissioner on National Minorities (OSSE:s Högkommissarie för nationella minoriteter)
HLPG	High Level Planning Group (militär stabsgrupp i Wien för planering av fredsbevarande insats i Nagorno- Karabach)
IDEA	International Institute for Democracy and Electoral Assistance
KVM	Kosovo Verification Mission (OSSE:s verifikationsmission i Kosovo; verkade i Kosovo mellan oktober 1998- mars 1999)
NGO	Non-governmental organization (frivilligorganisation)
ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter)
OHR	Office of the High Representative (Höge representantens kontor i Bosnien)
OMIK	OSCE Mission in Kosovo, (OSSE:s del inom FN:s mission i Kosovo jmf UNMIK)
OSCE	Organization for Security and Co-operation in Europe
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
PC	Permanent Council (Ständiga rådet)
REACT	Rapid Expert Assistance and Co-operation Teams (Snabb civil insatsberedskap inom OSSE)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees (FN:s flyktingkommissarie)
UNMIK	United Nations Mission in Kosovo. (FN:s civila mission i Kosovo)
UNOMIG	United Nations Mission in Georgia (FN:s observatörsgrupp i Georgien)
UNOMOT	United Nations Observer Mission in Tajikistan (FN:s observatörsgrupp i Tadzjikistan)

UNPREDEP	United Nations Preventive Deployment (FN:s förebyggande militära insats i Makedonien)	Skr. 1999/2000:69
UNTAES	United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium (FN:s övergångsadministration för östra Slavonien)	
VEU	Västeuropeiska unionen	
WEU	Western European Union	

9 OSSE:s medlemsländer

Albanien	Makedonien (f.d. jugoslaviska republiken Makedonien)
Andorra	Malta
Armenien	Moldavien
Azerbajdzjan	Monaco
Belgien	Nederländerna
Bosnien-Hercegovina	Norge
Bulgarien	Polen
Canada	Portugal
Cypern	Rumänien
Danmark	Ryssland
Estland	San Marino
Finland	Schweiz
Frankrike	Slovenien
Förenta staterna	Slovakien
Georgien	Spanien
Grekland	Storbritannien
Heliga Stolen	Sverige
Irland	

Island
Italien
Föbundsrepubliken Jugoslavien¹
(FRJ)
Kazakstan
Kirgizistan
Kroatien
Lettland
Liechtenstein
Litauen
Luxemburg

Tadzjikistan
Tjeckien
Turkiet
Turkmenistan
Tyskland
Ukraina
Ungern
Uzbekistan
Vitryssland
Österrike
(= 55 varav en t.v. suspenderad)

Skr. 1999/2000:69

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 mars 2000

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Freivalds, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Östros, Messing, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: statsrådet Lindh

Regeringen beslutar skrivelse 1999/2000:69 Redogörelse för verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under år 1999.

¹ Den socialistiska federativa republiken Jugoslavien avstängdes 1992 från att delta i OSSE:s möten; detsamma gäller alltså FRJ